

SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

ŽALGIRIS

VIRTUVĖS MEISTRAS ALFAS:

Valgykit maistą, o ne vieni kitus

Panašiai prieš metus, žiūrėdamas televizijos reportažą iš JAV, kuriame labdaros Harlemo skurdžiams tiekimo atstovė pasakė, kad paramos maisto produktais skurdžių šeimos ten jau nebevertina, nes neišmano, kam tie produktai (miltai, aliejus, makaronai, etc.) yra skirti ir ką iš jų būtų galima pasigaminti, su baime pagalvoju, kad tokie laikai greitai atžingsniuos ir į Lietuvą, kurioje ūkininkai jau daugel metų pratinami nebedirbti laukų, žmonės - vien tik pirkti, vaikus nuo galimybės išmokti elementariausių kasdienių darbų saugo vaiko teisių gynėjai... Todėl sužinojęs, kad žinomas virtuvės meistras, vienas iš trijų virtuvės mitų griovėjų Alfas IVANAUSKAS važinėja po mokyklas ir moko vaikus virtuvės įgūdžių, labai nudžiugau, taręs sau, jog šis žmogus dirba Lietuvai.

Rimvydas STANKEVIČIUS
„Respublikos“ žurnalistas

- Ar aš teisingas, sakydamas, kad dirbate Lietuvai? Ką žodžiai „dirbti Lietuvai“ jums reiškia?

- Pirmiausia, mano gyvenime, ko gero, apskritai nėra tokio reiškinio kaip darbas. Nemanykite, kad maivausi, tačiau iš tiesų darau viską, kad kuo mažiau gyvenime dirbčiau, o kuo daugiau gyvenčiau - t.y. įgyvendinčiau savo svajones.

Jau vaikystėje nusprendžiau, kad noriu daryti tik tai, kas man teikia malonumą, ir tai, ką geriausiai sugebu. O dirbti Lietuvai pavyksta savaime. Ko gero, taip yra todėl, kad aš iš tiesų visa savo esybe didžiuojuosi, jog esu lietuvis. Darau tai ne iš noro susireikšminti, tačiau, esant reikalui, visuomet oriai šitai pabrėžiu. Taigi dirbti Lietuvai, ko gero, man reiškia, kad nesvarbu, kurioje pasaulio šalyje būtumei, į kurią pasaulio šalį rašytumei laiškus ar skambintumei telefonu, tu niekur, niekada nesigėdi pripažinti, jog esi lietuvis, iš Lietuvos.

Na, o darbas su moksleiviais ir modernių kulinariinių klasių steigimas Lietuvos mokyklose - taip pat ne darbas. Tai misija ir neišpildžiusi mano vaikystės svajonė. Pats neturėjau tokios klasės, todėl pažadėjau, jog baigęs mokyklą darysiu viską, kad kuo daugiau tokių kulinariinių klasių atsirastų Lietuvoje. Šiuo metu su kolege Rima Olberkyte-Stankus įrenginėjame jau aštuntą klasę.

- Moksleiviai, su kuriais bendraujate, juk žino, kad esate visuotinai pripažintas virtuvės meistras, žino, kad galėtumėte dirbti nepalyginti turtingesnėse valstybėse, prestižiniuose laikomuose restoranuose, ir greičiausiai klausia jūsų, dėl ko atsispiriate šioms pagundoms? Ką jiems sakote?

- Vadovaujuosi filosofija, kad kiekvienas ateiname į šitą pasaulį ne šiaip sau, o kažką palikti po savęs. Na, o man, kaip lietuviui, pirmiausia norisi kažką tokio palikti ne kažkur pasaulio tolybėse, o čia, Lietuvoje.

Jau ir dabar turiu projektų ne tik Lietuvoje, tačiau kiekvieną rytą nubundu ir pirmiausia savęs klausiu, kuo galiu būti naudingas savajam kraštui. Mano tikslas labai aiškus - garsinti Lietuvos ir lietuvių vardą pasaulyje ir visiems parodyti, kad mes ne tik krepšinio ir gražių moterų šalis (*šypsosi*).

Vienas iš laimėjimų - jau trečius metus iš eilės nušluostom visam kulinariiniam pasauliui nosį, nes mūsų leidžiamas kulinariinis žurnalas VMG pripažintas geriausiu pasaulyje. Tokie garsūs vardai, kaip Dž. Oliveris ar

Irmanto Sidarevičiaus nuotr.

G. Ramzis, lieka kažkur ten, tarp kitų 200 žurnalų, kurie nepelno šio titulo.

O naujusias mano tikslas - kad pagaliau vienas iš Lietuvos restoranų gautų pirmąją „Michelin“ žvaigždę. Nors ir neturiu restorano, turiu strategiją, kaip šį tikslą pasiekti, ir ją vykdu. Tikiu, kad greitu metu mes tą žvaigždę turėsime. Visa tai pasakoju moksleiviams, nes jiems reikia ne tik pasakų iš knygų, bet ir realių istorijų, žmonių bei pavyzdžių.

- Ar jaučiate Lietuvos išsivaikščiojimo grėsmę? Ar skaudi jums masinio Lietuvos jaunimo emigravimo problema? Kaip sukurti čia erdvę, kurioje jaunimas norėtų pasilikti? Ką galėtų (privalėtų) padaryti šalies vadovybė, o ką - kiekvienas mūsų? Galbūt, atrodytų, ir nedideli dalykai (pavyzdžiui, skanus maistas) galėtų virsti papildomais motyvais pasilikti gyventi tėvynėje?

- Žinote, viskas prasideda nuo šeimos. Jeigu patys tėvai nuolatos vaikus skatina išvažiuoti, jeigu darželyje ir mokykloje jie girdi tik tokias kalbas, vadinasi, augdami tokioje aplinkoje, jie gal net bus priversti išvažiuoti, nes visi aplinkiniai skatino tai daryti. Tačiau jeigu tėvai puoselėja patriotiškumą ir meilę savo kraštui - viskas gali atrodyti kitaip.

Žinoma, man irgi niekas gyvenime nieko ant lėkštutės neatnešė, aš taip pat nieko neprašiau iš Lietuvos, tačiau jaučiu natūralią prigimtine pareigą gyventi savo Tėvynėje ir stengtis dirbuoti, kad gyventi čia mums visiems taptų jaukiau ir maloniau.

Man nereikia ordinų, apdovanojimų... Žinoma, būtų smagu sulaukti tiesiog didesnio valstybės palaikymo, tačiau ir be jo galiu pa-

daryti viską, ką esu sugalvojęs, ir kas, bent jau tuo tikiu, galėtų būti naudinga Lietuvai. Pavyzdžiui, nutariau padovanoti visoms Lietuvos mokykloms kulinariinį vadovėlį: sukūriau jį ir išleidau savo bei rėmėjų lėšomis, paskui išvežiojome jį dovanodami po visas Lietuvos mokyklas. Kodėl taip pasielgiau? Nes man ne tas pats, iš ko mokosi mūsų vaikai. Žinoma, ėjau į Švietimo ir mokslo ministeriją, pristatinėjau idėją ir nors niekam ten ji nepasirodė nei reikalinga, nei įdomi, tai nebaidė manęs nuo jos įgyvendinimo.

Dirbti Lietuvai pavyksta savaime. Ko gero, taip yra todėl, kad aš iš tiesų visa savo esybe didžiuojuosi, jog esu lietuvis

Mano nuomone, svarbiausia, kad visi bendraminčiai burtųsi į bendrijas, kuriose viską lengviau įgyvendinti. Susivieniję jaučiame mažesnę pasipriešinimą. Čia juk panašiai kaip važiuoti automobiliu, nuolatos pypsinti visiems, prašyti pasitraukti ir t.t. O juk galima ramiai į viską reaguoti ir siekti savo tikslų visai nerėkaujant ir su niekuo nesiriejant. Visai nesvarbu, kad geri darbai mažai kam įdomūs ir mažiau pastebimi, tačiau tai neturi mūsų stabdyti, nes juk svarbiausia gyvenime yra užsigyventi ramybėje ir laimėti savo širdyje.

- Pluštate ne tik virtuvėje - nemaža savo energijos ir laiko atiduodate visuomeninei veiklai. Vėl, pamaniau, šis žmogus mėgina Lietuvos visuomenėje atkurti taip smarkiai sutrūkinėjusius bendruomeninius ryšius, o juk viens kitam gero linkinčių žmonių bendruomenė - būtina sąlyga tai laimingai valstybei, kurioje jaunimas norėtų gyventi, kurti. Papasakokite apie tai, ką laikote aukščiausiaja, profesiją viršijančia savo misija.

- Mano tikslas - vienyti bendraminčius, burti į bičiulių ratelius tuos, kurie nori kažką gyvenime, ir ypač Lietuvoje, nuveikti. Kitaip tariant - tuos, kuriems ne vis vien. Ir žinote, labai džiugu patirti, kaip bendraminčių pastangos palengva įgyja tokią didžiulę jėgą, kurios jau nebeįstengia užgniaužti nei užgauliojotai, nei viskam abejingi pesimistai.

Netgi ne tikiuosi, o žinau, kad dėl bendrų mūsų pastangų mūsų vaikų ateitis taps sveikesnė, kūrybiškesnė ir laimesnė. Todėl noriu savo pavyzdžiu parodyti, kad nuolatinis atkaklus darbas gali padaryti stebuklus. Aš neturiu kada sėdėti prie televizoriaus, stengiuosi su komanda kiekvieną dieną išsikelti tikslus, kurie paverstų mūsų veiklą sėkmingesne. Kuo mūsų kompanijai labiau seksis, tuo laimesnė bus komandos šeimų nariai, o, kai jie bus laimesni, bus daugiau ir laimesnių lietuvių... Taip užburtas laimės ratas gali plėstis, įgauti pagreitį, riedėti toliau...

O profesiją viršijančia savo užduotimi laikau misiją išmokyti žmones atsikratyti savųjų baimių, nes būtent jos žlugdo ne tik pilietiškumo dvaisią, bet ir tikrąjį gyvenimo džiaugsmą.

- Spaudoje skaičiau, kad dalyvausite parodoje pavadinimu „Ar žinai, kokio skonio yra mūsų Lietuva?“ Tad gal galėtumėte pasakyti, kokio ji skonio? Ar ne šaltibarščių? Kokiais nacionaliniais patiekalais vaišintumėte užsienio svečius, idant jie valgydami pajustų tą unikalųjį Lietuvos skonį?

- Prieš metus pradėjau kurti specialią lietuviškų gaminių kolekciją, kuri turėtų išgarsinti Lietuvą. Ten galima rasti ir šaltibarščių skonio kramtomosios gumos, baravykų popieriaus, rašalo ir pan. Mano tikslas - per šią produkciją ne tik parodyti mūsų kulinariinį paveldą, bet ir atskleisti Tautos kūrybiškumą. O užsienio svečius, tą patį milijonierių Ričardą Bransoną, jam viešint Lietuvoje, vaišiname uogomis, miško grybais, rūkytu unguriu, juoda duona ir kitais mūsų skanėstais, kuriais tikrai galime didžiuotis. Tik mūsų, lietuvių, bėda ta, kad mes pernelyg nuvertiname savo kaime pagamintą varškės sūrį, sodo ir miško gėrybes ar ką tik pagautą ežero žuvį. Tuo metu kitos tautos su pasididžiavimu šauktų apie tokius „kaimietiškus“ delikatesus.

- Sakoma, mityba turi įtakos ir žmonių mintims, ir jausmams, ir sielai... Ko patartumėte dažniau valgyti lietuviams, idant būtų giedresni ir viltingesni?

- Patarčiau jiems valgyti maistą, o ne vieniems kitus, nes vis dažniau tenka pastebėti, kad socialinėje erdvėje mums visiems labiau patinka „suvalgyti“ ką nors baisiais žodžiais, užuot padengus stalą, sukvietus šeimyną ir bendraujant suvalgius ką nors drauge pagaminto. Todėl manau, kad reikėtų galvoti ne tik apie tai, ką valgyti, o ir kaip tai padaryti. Ugdyti stalo kultūros tradicijas prie bendro stalo su draugais ar artimaisiais - štai kas turėtų būti tikroji vertybė ir tikslas.

Panevėžio miesto savivaldybė 1918-1940 m.

1918 m. Panevėžio miestui dar vadovavo vokiečių valdžios atstovai. Miesto burmistru dirbo vokiečių Hese (Hesse). 1918 m. lapkričio 27 d. Ramygalos gatvėje susirinko daugiau kaip 25 buvusios Panevėžio miesto dūmos narių ir visuomenės veikėjų. Burmistru pareigas patikėta eiti buvusiam burmistru A.Vitartui. Jam padėti išrinkta keletas specialistų, o reikalų vedėju išrinktas Vladas Kličmanas. Kita dieną A.Vitartas, P.Dauguvietis ir V.Kličmanas lankėsi pas vokiečių valdžios atstovus ir perdavė jiems susirinkimo dalyvių pageidavimus. Vokiečių valdžia jiems nieko nepažadėjo.

1918 m. gruodžio 9 d. toji miesto valdyba įsikūrė Savitarpinės paskolos draugijos patalpose ir pradėjo veikti pusiau oficialiai. Gruodžio 23 d. susikūrė raudonoji darbininkų taryba. 1919 m. sausio 6 d. Raudonoji armija artėjo prie Panevėžio. Miesto savivaldybė buvo paleista. Tai tęsėsi iki kovo 27 d., kol bolševikai buvo išvaryti. Vėliau trumpam Raudonoji armija vėl buvo sugrįžusi į Panevėžį. 1919 m. gegužės 23 d. Lietuvos kariuomenė galutinai išvijo Raudonąją armiją iš miesto ir apskrities. Atkurti miesto savivaldybę buvo nelengva. Miesto prezidentu laikinai išrenkamas lenkų tautybės advokatas Teodoras Liudkevičius. Miesto ūkis per karą buvo apžeistas, gatvės netaisytos, silpnas apšvietimas, nors tam naudota elektra. Senas tiltas per Nevėžį Respublikos gatvėje vos laikėsi, jam reikėjo kapitalinio remonto. Miesto valdybos kasa buvo beveik tuščia.

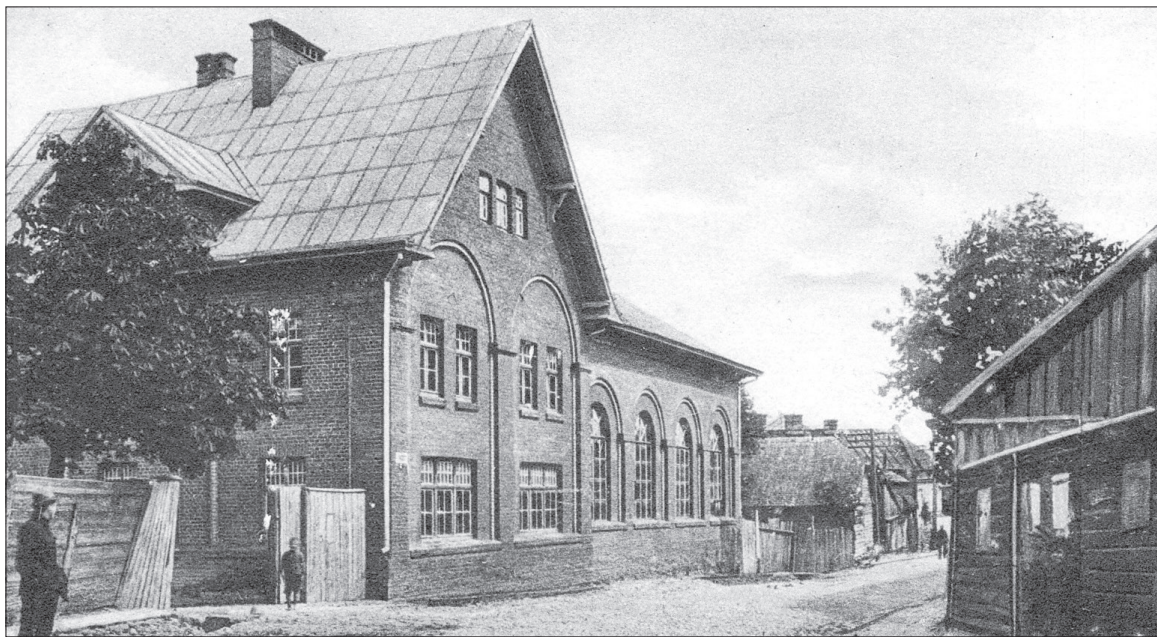
1919 m. rugsėjo 8 d. Panevėžio miesto prezidentu išrinktas Bronius Adomulis. Valdybą sudarė 4 asmenys. B.Adomulio padėjėju tapo Vladas Kličmanas, pirmuoju miesto tarybos pirmininku tapo kunigas Jonas Maciejauskas. Pirmas savivaldybių įstatymas priimtas 1919 m. spalio 10 d. Savivaldybės gavo teisę sudaryti savo biudžetą, tvarkyti ūkį, steigti ligonines, tiesiti kelius, gatves, statyti tiltus. Lėšų jos gaudavo iš gyventojų mokesčių, rinkliavų, notarinių prievolių, valstybės subsidijų.

1923 m. liepos 19 d. miesto taryba svarstė miesto ribų nustatymo klausimą. 1923 m. rugpjūčio 4 d. miesto taryba išklusė V.Kličmano pranešimą apie elektrinės statybą Panevėžio mieste. Dėl lėšų trūkumo nutarta pardavinėti elektros obligacijas. Iš svarbiausių miesto savivaldybės nuveiktų darbų, be abejo, buvo nuosavos elektros stoties įsteigimas. Kitos savivaldybės elektros stotis atidavė privačiam kapitalui. Panevėžio miesto savivaldybė pati nutarė rūpintis apšvietimu. 1922 m. supirktos reikalingos medžiagos. 1923 m. spalį nauja elektrinė pradėjo savo darbą. Pajamos iš elektrinės sudarė didžiausią savivaldybės pajamų dalį.

1924 m. lapkričio 6 d. įvyko miesto tarybos prezidiumo ir valdybos rinkimai. Pirmininkaujant advokatui T.Liudkevičiui, prasidėjo susirinkimas. V.Kličmanas tarybos pirmininku pasiūlo J.Grabį. Už jį

► Pirmoji Panevėžio miesto savivaldybės taryba

► Panevėžio miesto elektrinė

balsavo 30, prieš 5, nebalsavo 4 darbininkų frakcijos nariai. Pirmininku išrinktas krikščionių demokratų frakcijos narys kun. J.Grabys, vicepirmininku - advokatas H.Landau, išrenkama valdyba.

1924 m. gruodžio 1 d. posėdyje miesto burmistras T.Chodakauskas konstatavo, kad valdybos kasoje tik 176 litai. Burmistras pasiūlė imti paskolą. Iš Lietuvos banko pasiskolinama 35 tūkst. litų. Be to, Plentų ir Vandens kelių valdyba buvo pažadėjusi duoti pašalpos iki 30 tūkst. litų tiltui per Nevėžį statyti, iš jų 12 tūkst. miesto valdyba jau gavo. Tame pat posėdyje miesto taryba nutarė 1925 m. leisti steigti Panevėžyje, išskyrus Senamiesčio ir Plūkių kaimus, 20 aludžių.

Panevėžio miesto taryba paruošusi atitinkamą medžiagą, nutarė deleguoti T.Chodakauską, Č.Petraškevičių ir V.Kličmaną į Ministrų kabinetą, kad gautų pašalpą viešiesiems darbams, turint tikslą šelpti bedarbius. Tuojau pradėta bedarbių registracija, miesto valdyba steigia darbo biržą. 1925 m. Ministrų kabinetas viešiesiems darbams organizuoti Panevėžio miesto valdybai suteikė 65 tūkst. litų kreditą. Dėl žemės reformos Panevėžio miesto

plotas labai padidėjo - prijungtos Panevėžio dvaro, Senamiesčio, Fermos ir Navadolio dvaro teritorijos. Prasidejo privačių namų statyba.

Vienas svarbiausių savivaldybės atliktų darbų buvo gelžbetoninio tilto per Nevėžį statyba. Konkursą laimėjęs tilto projektą parengė inžinierius Pranas Morkūnas. Svarbus veiklos baras buvo ir mokyklų statyba (savivaldybė išlaikė apie 90 proc. mokyklų), nes 1928-1929 m. įvedamas privalomas pradinis mokslas. Iš gyventojų buvo renkami tiksliniai mokesčiai pradinėms mokykloms steigti. 1923 m. pastatyta pirmoji 6 komplektų pradžios mokykla Klaipėdos ir Marijos gatvių sankryžoje.

1934 m. lapkričio 9-10 d. vyko rinkimai į savivaldybės tarybą. Rinkimų komisijos pirmininku buvo Jurgis Elisonas. 1934 m. Panevėžio miesto savivaldybėje dirbo 78 asmenys. Panevėžyje buvo 122 gatvės, iš jų grįstos 45, miestas užėmė apie 3000 ha plotą. Mieste buvo 6 viešos aikštės, 3 grįstos, 3 ne. Mieste buvo 13 artozinių šulinių, veikė tik viena pirtis (ji priklausė žydų bendruomenei), 3 turgavietės. Vienas iš svarbių darbų buvo miesto plano sudarymas. Miesto

plano sudarymo darbus pavesta atlikti rangovui - geodezijos inžinieriui M.Ratautui. Sutartis su juo sudaryta 1933 m., išlaidos planui siekė 44 551 90 litų. 1935 m. mieste užregistruotas 661 bedarbis.

Buvo platinamos svarbesnės miesto gatvės: Stoties, Vasario 16, Elektros, P.Puzino ir Prez. A.Smetonos. Mieste atsirado naujų gražių statinių: Lietuvos banko rūmai, Ligoninių kasa, Panevėžio ūkininkų smulkaus kredito bankas ir kiti. 1930 m. baigta statyti Katedra. Išaugo „Maisto“ fabriko, mergaičių gimnazijos ir kiti pastatai. Dešinysis Nevėžio krantas tarp Respublikos gatvės tilto ir apskrities savivaldybės ligoninės buvo beveik sutvarkytas, pakraščiu įrengta lanko formos plačiais šaligatviais medžiais apšadinta alėja - Jakšto prospektas. Tas prospektas vėliau tapo jaunimo susitikimų vieta ir buvo pavadintas „Neilės alėja“. Nuo apskrities savivaldybės ligoninės ligi „Laisvės“ tilto Nevėžio vaga ištiesinta, krantas iškeltas ir pratęstas iki Jakšto prospekto.

Miesto savivaldybė rūpinosi labdara: išlaikė 6 prieglaudas, 9 pradžios mokyklas (2 žydų ir 7 lietuvių). Jose mokėsi 2000 vaikų. 1934 m. savival-

dybė užsakė apie 800 porų batų vaikams. Visai neturtingiems nemokamai duodavo vadovėlių, sąsiuvinų, teikdavo pirties paslaugas ir medicinos pagalbą. Vien tik pradžios mokykloms ir mokytojams išlaikyti savivaldybė skirdavo 100 tūkst. litų per metus. Gaminami dviviečiai suolai. Tik 4 pradžios mokyklos turėjo tinkamas patalpas. Visose mokyklose dirbo 42 mokytojai, savivaldybė jiems duodavo butpinigius, apmokėdavo už kurą ir elektros apšvietimą. 1934 m. savivaldybė išleido vaistams ir medikamentams 19 444 litus, beturčiams gydyti - 94 189 litus, sveikatos įstaigoms subsidijuoti - 5200 litų. 1935 m. Panevėžio miesto biudžetas siekė 1 239 970 litų.

1936 m. paskelbtas naujas Seimo rinkimų įstatymas. Pagal jį kandidatus į Seimą kelė apskričių ir miestų tarybos. 1936 metais vyko Seimo rinkimai. Panevėžio apygardos Seimo rinkimų komisijos pirmininku buvo paskirtas Panevėžio apygardos teismo teisėjas L.Vabalas, nariais Panevėžio apygardos teismo prokuroro padėjėjas J.Merkys, pradinės mokyklos vedėjas S.Janauškas ir pradinės mokyklos mokytojas P.Daukas. Balsavo 59 744 gyventojai. Rinkimų buvo 77 559. Balsavo 77,03 proc.

1938 m. Panevėžio miesto savivaldybės biudžeto pajamos siekė 2 259 692 litus, išlaidos - 2 138 696 litus. Buvo pasiektas 120 995 litų perteklius. Padaryti pagrindiniai darbai: galutinai baigta 6 komplektų pradžios mokyklos mūrinė statyba Danutės gatvėje, suremontuoti miesto savivaldybės rūmai.

1940 m. numatytas Panevėžio miesto biudžetas - 2 mln. 236 tūkst. litų, Šiaulių - 4 mln. 403 tūkst. litų, Kauno - 19 mln. 759 tūkst. litų, Marijampolės - 999 tūkst. litų, Alytaus - 480 tūkst. litų, Ukmergės - 653 tūkst. litų. Darbai tęsėsi iki pat 1940 m. vasaros. 1940 m. vasarą prasidėjusi sovietinė okupacija daug ką pakeitė miesto gyvenime.